

Makale Türü: Araştırma Makalesi
Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi İle İlgili Yazılmış Tezlerin İncelenmesi

İsmail Hakan Akgün¹

Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü
Orcid id: 0000-0003-0190-1866

Soner Akın

Orcid id: 0000-0003-1156-2634

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, 2000-2020 yılları arasında Türkiye’de 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yazılmış tezlerdeki genel eğilimi belirlemektir. Bu amaç kapsamında araştırmaya dâhil olacak tezler YÖK Ulusal Tez Merkezinde “Sosyal Bilgiler”, “7. Sınıf” anahtar sözcükleri ile tarama yapılmış ve bu arama neticesinde 123 yüksek lisans ve 12 doktora tezi olmak üzere toplam 135 teze ulaşılmıştır. Ulaşılan bu tezler; tez türü, yayın yılı, araştırma yöntemi, araştırma yaklaşımı, örneklem türü, örneklem sayısı, yayımlandığı üniversite açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda; 2000-2020 yılları arası 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersine yönelik yazılmış tezlerin konu olarak en fazla öğrenci başarısı ile öğrencilerin derse karşı ilgi, tutum ve becerilerinin çeşitli yöntem ve tekniklere göre belirlenmesi konularının incelendiği görülmüştür. Ayrıca tezlerde genel olarak nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, çoğunlukla tarama modeli ile deneysel modelin tercih edildiği, tezlerin büyük bir kısmının yüksek lisans düzeyinde yazıldığı, bazı üniversitelerde ve bazı yıllarda araştırma konusuna yönelik tezlerin daha çok yazıldığı ancak onun dışında dengeli bir dağılım olduğu tespit edilmiştir. Örneklem türü olarak ise küçük örneklem gruplarının ve ortaokul öğrencileri ile öğretmenlerin daha çok tercih edildikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yedinci Sınıf, Sosyal Bilgiler, İçerik Analizi.

**Examination Of Thesis Written About The Seventh Grade
Social Studies Course**

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the general trend in the theses written about the 7th Grade Social Studies course in Turkey between the years 2000-2020. The theses that will be included in the research within the scope of this purpose are in the National Thesis Center of YÖK "Social Studies", "7. Class" keywords were searched and as a result of this search, a total of 135 theses, 123 master's and 12 doctoral theses, were reached. These theses reached; thesis type, publication year, research method, research approach, sample type, number of samples, and the university in which it was published. As a result of the research; It has been observed that the theses written for the 7th Grade Social Studies course between the years 2000-2020 were mostly examined in terms of student success and the determination of students' interests, attitudes and skills towards the course according to various methods and techniques. In addition, it has been determined that quantitative research methods are generally used in the theses, the survey model and the experimental model are preferred mostly, most of the theses are written at the master's level, in some universities and in some years, more theses on the research topic are written, but there is a balanced distribution apart from that. As the sample type, it was seen that small sample groups, secondary school students and teachers were preferred more.

Keywords: Seventh Grade, Social Studies, Content Analysis.

Giriş

Günümüz dünyasında insanların sosyalleşmesinde görevli ilk basamak aile olmakla birlikte aileden sonra bu konuda en önemli görevi eğitim kurumları üstlenmektedir. (Çetin, 2016). Doğal olarak insanoğlu her çağda topluma dâhil olma ve toplumsal normları bir şekilde öğrenme ihtiyacı hissetmiştir. Bireyin toplumdan beklentileri olduğu gibi toplumunda

¹ **Sorumlu Yazar:** Doç. Dr. İsmail Hakan Akgün, E-mail: hakgun@adiyaman.edu.tr

bireylerden birtakım beklentileri mevcuttur. Günlük ve sosyal hayata aktif katılım sağlayan, mutlu, karşılaştığı sorunları çözebilen ve demokratik ilkeleri benimsemiş bireyler yetiştirmek, eğitiminin önde gelen amaçlarından biridir. Bu açıdan bakıldığında, insanın topluma uyumunu ve katılımını gerçekleştirmek eğitim için bir gereklilik olmuştur. Eğitimin uygulama alanı olarak okul, saydığımız bu özelliklerin geliştirilebilmesi için önemli bir etkiye sahiptir (Değirmenci ve Eskiçi, 2019). İlköğretim ve ortaöğretimde okutulan dersler içerik olarak incelendiğinde özellikle çocuğun toplumsallaşmasında, çocukta demokratik değerlerin ve tutumların gelişmesinde sosyal bilgiler dersinin diğer derslere göre daha fazla sorumluluk yüklendiği ifade edilebilir (Karakuş, 2006).

Çağımız dünyasında bir olay veya gelişim sınırları aşarak tüm dünya ülkelerini ilgilendiren bir hal almıştır. Küreselleşme ismini verdiğimiz bu kavram siyaset, ekonomi, teknoloji, eğitim, sağlık vb. birçok alanda önemli gelişimler kaydetmiştir. Bu nedenle günümüzde küresel problemlerin farkında olan, bu problemlere yönelik yaratıcı, yenilikçi ve etkili çözüm önerileri geliştiren, sosyal sorunları gözlemleyen, katılımcı, teknolojiyi etkili kullanabilen vatandaşlara duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır (Yiğit,2017). Ülkelerin büyük bir çoğunluğu mevcut rejimini ve toplumun sürekliliğini devam ettirmesini gerektiren bilgi ve becerileri okullarda uyguladığı eğitim programlarıyla bireylere kazandırmaya çalışırlar (Güven, 2018). Bu bağlamda sosyal bilgiler dersi de geçmişten günümüze etkili ve iyi vatandaş yetiştirme konusunda önemini korumaktadır ve bu dersin amaçlarının başında etkili ve aktif vatandaşlar yetiştirmek gelmektedir (Ersoy, 2016). Sosyal bilgiler dersinin amaçları, günümüz dünyasında birçok ülkenin de ortak amaçlarına uyarlanabileceğinden dolayı evrensel amaçlar da taşımaktadır. Bu evrensel amaçlar içerisinde, bilgiye, beceriye, tutum ve değerler ile sosyal katılıma ilişkin amaçlar vardır (Öztürk, 2012: 11).

Birçok gelişmiş ülkede okutulmakta olan sosyal bilgiler dersi ülkemizde de ilköğretim 4 ve ortaokul 5, 6 ve 7. sınıflarda okutulmaktadır. Ayrıca bu dersin öğretmenlerini yetiştirebilmek amacıyla üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde “Sosyal Bilgiler Öğretmenliği” lisans programı kapsamında eğitimler verilmektedir (İnan, 2014).

Yukarıda verilen bilgiler tek başına Sosyal Bilgiler dersinin önemini ortaya koymakta yeterli olmamakla birlikte bu dersle ilgili birçok araştırma yapılmıştır ve yapılmaya devam edilmektedir. Sosyal bilgilere yönelik çok sayıda ulusal ve uluslararası dergide yayımlanan makale, bildiri ile birçok kitap ve tezin bu alana büyük katkılar sağlayacağı açıktır.

Bu bağlamda bu çalışmanın amacı; Türkiye’de 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yazılmış tezlerin çeşitli açılardan eğilimlerini belirlemektir. Bu amaca yönelik olarak YÖK Ulusal Tez Merkezinde araştırma konusuna ilişkin yayımlanmış olan tezlerin kapsamlı ve bütüncül bir şekilde değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu çalışmanın bundan sonra alan ile ilgili yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada Türkiye’de 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yazılmış tezlerin genel eğilimlerini tespit etmek amacıyla betimsel içerik analizi yapılmıştır. Betimsel içerik analizi, araştırma konusuna yönelik çalışmaların incelenerek genel eğilimlerinin ve araştırma bulgularının tasnif edilmesi suretiyle değerlendirilmesini kapsayan sistematik çalışmalardır (Çalık ve Sözbilir, 2014) ve öncelikli amaç genel eğilimlerin belirlenmesidir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). Genel olarak betimsel içerik analizinde bulguları ortaya koymak amacıyla frekans ve yüzde oranları gibi betimsel istatistikler kullanılmaktadır. Bu çeşit çalışmalarda araştırma konusuna yönelik tartışmalı ya da eksik noktalar belirlenerek özgün ve yeni çalışmalar ortaya konulabilir (Dinçer, 2018).

Örneklem

Bu çalışmanın evrenini sosyal bilgiler dersi ile ilgili Türkiye’de yapılmış lisansüstü tezler, örneklemini ise Türkiye’de 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yazılmış tezler

oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Ölçüt örneklemede belirlenen ölçütler araştırmacılar tarafından oluşturulabileceği gibi konuya uygun olarak daha önceden oluşturulmuş bir ölçütler listesi de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Araştırma kapsamında YÖK Ulusal Tez Merkezinde “Sosyal Bilgiler”, “7. Sınıf” gibi anahtar sözcükler ile tarama yapılmış ve bu arama neticesinde 2000-2020 yılları arasında yayımlanmış olan 123 yüksek lisans ve 12 doktora tezi olmak üzere toplam 135 adet teze ulaşılmıştır. Ulaşılan bu tezler; tez türü, yayın yılı, araştırma yöntemi, araştırma yaklaşımı, örneklem türü, örneklem sayısı ve yayınlandığı üniversite açılarından incelenmiştir.

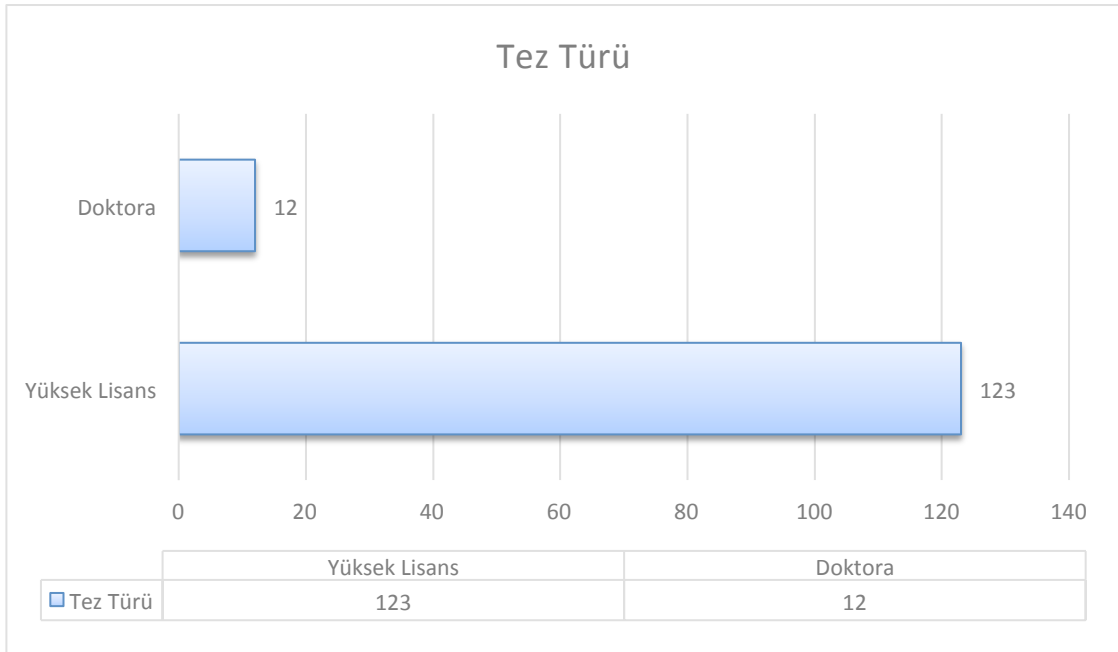
Verilerin Analizi

Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış olup, bu yöntemle belirlenen tezlerin; tez türü, yayın yılı, tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri, araştırma yaklaşımları, örneklem türü, örneklem sayısı ve tezlerin yazıldığı üniversiteler gibi bilgilerin betimsel istatistik yöntemiyle frekans ve yüzde oranları alınarak hesaplamaları yapılmıştır. Bu bağlamda ulaşılan sayısal veriler tablo ve grafiklere dönüştürülerek yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen çalışmaların; tez türü, yayın yılı, kullanılan araştırma yöntemleri, araştırma yaklaşımları, örneklem türü, örneklem sayısı ve tezlerin yazıldığı üniversiteler incelenecektir

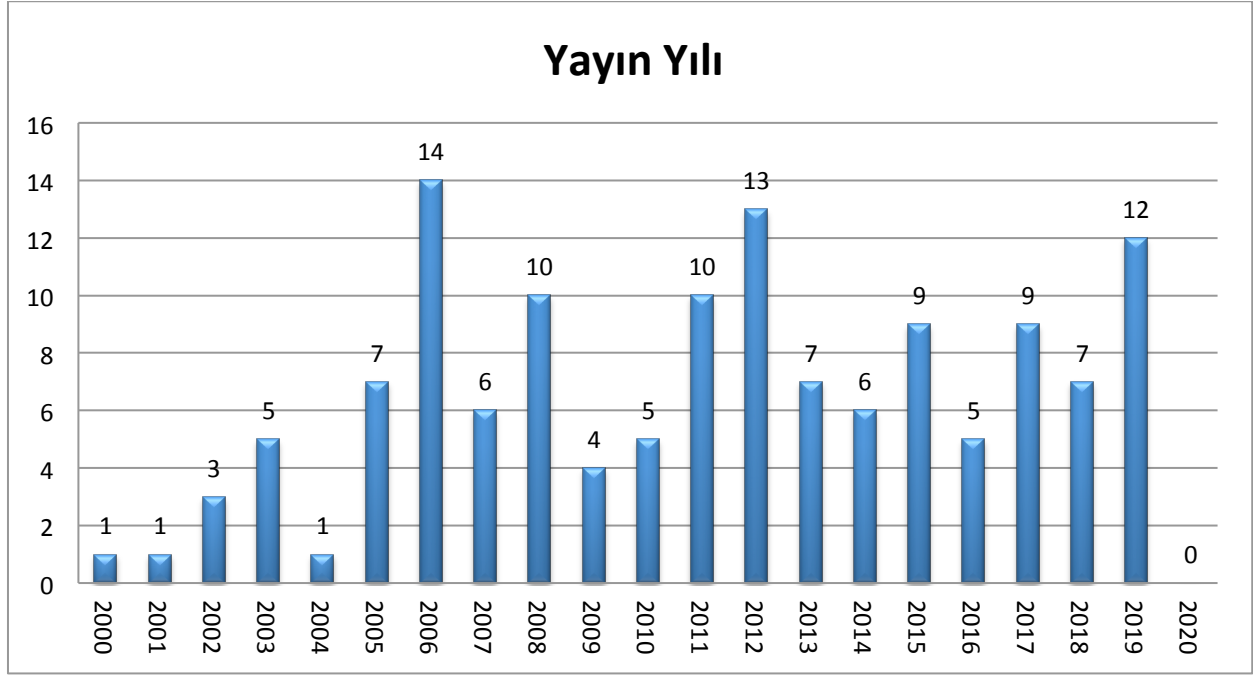
Çalışmada incelenen tezlerin türüne yönelik bilgiler Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Tez Türü

Şekil 1’de görüldüğü üzere 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi ile ilgili 123 yüksek lisans tezi (%91) ve 12 doktora tezi (%8,9) olmak üzere 135 tez yazılmıştır. Bu bilgiye göre araştırma konusuna ilişkin yapılan tez çalışmalarında doktora tezlerinin, yüksek lisans tezlerine oranla sayısal olarak oldukça sınırlı kaldığı ifade edilebilir.

Çalışmada incelenen tezlerin yayımlandığı yıllara göre dağılımı Şekil 2’de verilmiştir.

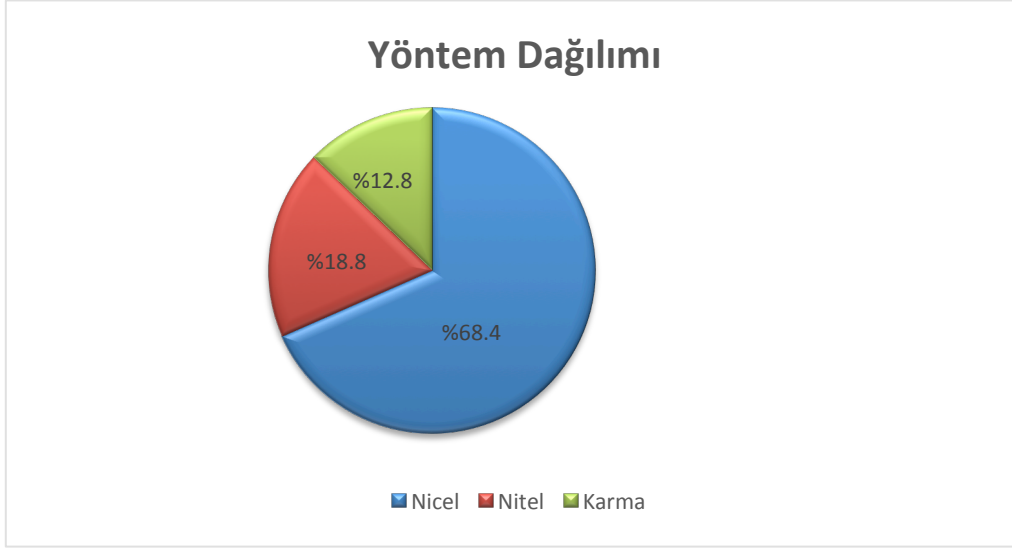
Şekil 2. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde, 2000-2020 yılları arasında toplamda 135 adet tez yayımlandığı görülmektedir. Şekilde ifade edilen verilere göre en fazla tez 2006 yılında yayımlanmış olup (14) bu sayı toplam tezlerin %10,3'ünü oluşturmaktadır. 2006 yılından sonra en fazla yayım yapılan yıllar sırasıyla; 2012 yılı (13) %9,6, 2019 yılı (12) %8,8, 2011 yılı (10) %7,4 ve 2008 yılı (10) %7,4, olduğu görülmektedir. Bu beş farklı yılda araştırma konusuna yönelik yayımlanan tezlerin toplamının (59), 2000-2020 yılları arasında yapılan toplam tezlere oranı %43,7'dir. 2000, 2001 ve 2004 yıllarında ise konuyla ilgili 1'er adet (%0,7) tez yayımlandığı görülmüştür. Ayrıca şekilde görüldüğü üzere tezlerin yayımlandığı yıllardaki sayılarda genel bir dalgalanma mevcuttur; ancak 2006, 2012 ve 2019 yıllarında yazılan tezlerde nispeten artış bulunmaktadır. 2020 yılında ise yayımlanan herhangi bir tez çalışmasına ulaşamamıştır.

Tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Düzeyinde Yazılmış Tezlerin Araştırma Yöntemi

	f	%
Nicel	91	68.4
Nitel	25	18.8
Karma	17	12.8
Toplam	133	100

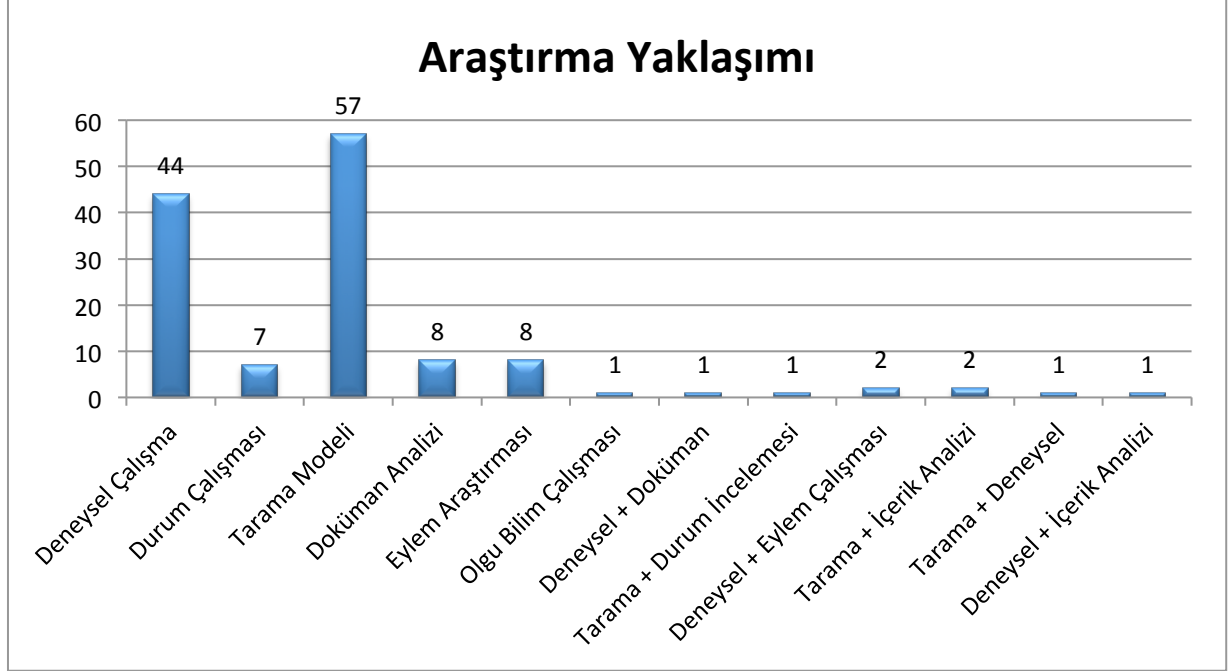
Şekil 3. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Düzeyinde Yazılmış Tezlerin Yöntem Dağılımı

Yukarıdaki Tablo 1 ve Şekil 3 incelendiğinde tezlerin çok büyük bir çoğunluğunda nicel yöntemin kullanıldığı (%68,4), bunu takiben çalışmaların %18,8'inin nitel araştırma yöntemi ve %12,8'inde ise karma yöntemin kullandığı görülmektedir.

Tezlerin araştırma yaklaşımlarıyla ilgili detaylı bilgilere Tablo 2 ve Şekil 4'te yer verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Düzeyinde Yazılmış Tezlerin Araştırma Yaklaşımı

	f	%
Deneysel Çalışma	44	33.8
Durum Çalışması	7	5.2
Tarama Modeli	57	42.8
Doküman Analizi	8	6.0
Eylem Araştırması	8	6.0
Olgu Bilim Çalışması	1	0.75
Deneysel + Doküman İncelemesi	1	0.75
Tarama + Durum İncelemesi	1	0.75
Deneysel + Eylem Çalışması	2	1.5
Tarama + İçerik Analizi	2	1.5
Tarama + Deneysel	1	0.75
Deneysel + İçerik Analizi	1	0.75

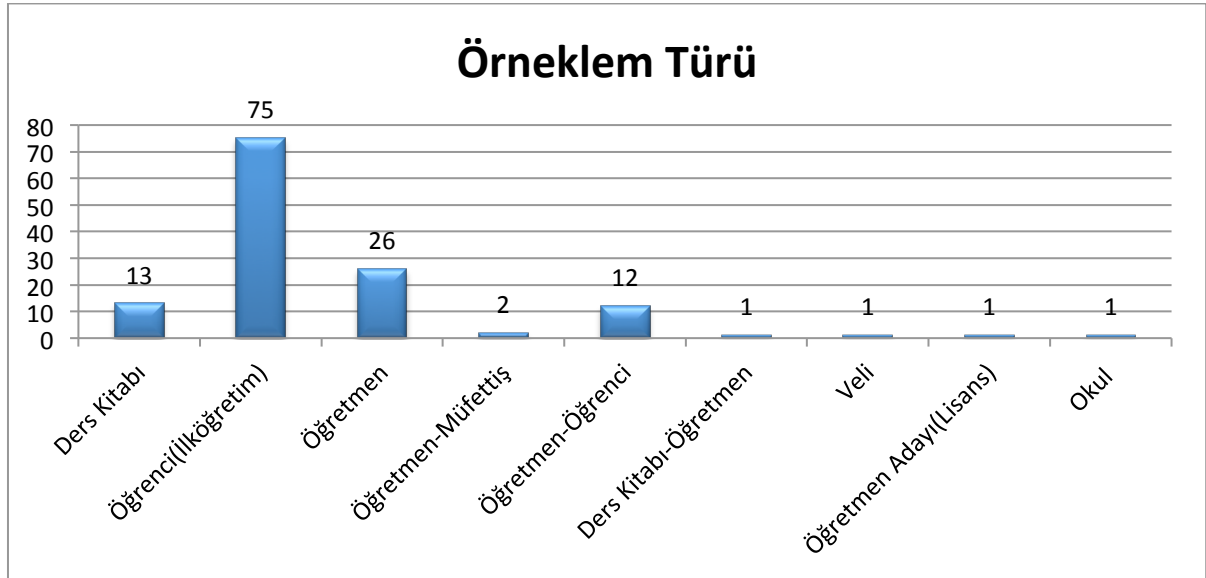
Şekil 4. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Düzeyinde Yazılmış Tezlerin Araştırma Yaklaşımı

Yukarıdaki Şekil 4 ve Tablo 4 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler alanında 7. sınıflarla ilgili yazılmış tezlerde en çok; tarama (%42,8), deneysel (%33,8), doküman incelemesi ile eylem araştırması (%6) ve durum çalışması (%5,2) yaklaşımlarının kullanıldığı görülmektedir. Diğer yaklaşımların ise çok daha az tercih edildiği tespit edilmiştir.

Örneklem türü ile ilgili bilgiler Tablo 3 ve Şekil 5'te detaylı olarak gösterilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Düzeyinde Yazılmış Tezlerin Örneklem Türü

	f	%
Ders Kitabı	13	9.9
Öğrenci	75	56.4
Öğretmen	26	19.8
Öğretmen-Müfettiş	2	1.6
Öğretmen-Öğrenci	12	9.2
Ders Kitabı-Öğretmen	1	0.77
Veli	1	0.77
Öğretmen Adayı (Lisans)	1	0.77
Okul	1	0.77
Toplam	131	100

Şekil 5. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Düzeyinde Yazılmış Tezlerin Örneklem Türü Dağılımı

Yukarıdaki Tablo 3 ve Şekil 5 incelendiğinde, yapılan tezlerde en fazla öğrencilerin (%56,4), akabinde ise öğretmenlerin (%19,8), ders kitaplarının (%9,9) ve öğretmen-öğrencilerin (%9,2) örneklem grubu olarak tercih edildiği görülmektedir. Ayrıca veli, öğretmen adayı, müfettiş gibi örneklem gruplarının ise oldukça sınırlı sayıda tercih edildiği görülmektedir.

Tezlerin örneklem sayısı ile ilgili detaylı bulgular Tablo 4 ve Şekil 6'da gösterilmiştir.

		f	%
Öğrenci	0-50	25	34.7
	51-100	12	16.6
	101-200	7	9.7
	200-300	6	8.4
	301-400	3	4.1
	401-500	4	5.5
	501-1000	9	12.5
	1000+ üzeri	6	8.4
	Toplam		72
Öğretmen	0-100	19	57.5
	101-200	9	27.2
	201-300	2	6.6
	301-400	2	6.6
	400-1000	1	3.3
Toplam		33	27.04
Veli	0-250	1	0.82
Okul	0-100	1	0.82
Müfettiş	0-100	2	1.64
Ders Kitabı	0-50	13	10.65
Toplam		122	100

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Düzeyinde Yazılmış Tezlerin Örneklem Sayısı

Tablo 4 incelendiğinde, en fazla oranda 0-100 aralığında, en az ise 400-1000 aralığında örneklem grupları ile çalışıldığı görülmektedir. İncelenen toplamda 122 tez arasında en fazla sayıyı (72) %59.01 oranı ile öğrenci örneklem grubu oluşturmaktadır. Bu örneklem grubunda ise en fazla 0-50 (%34,7) aralığında öğrenci ile çalışıldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla, (33) %27.04 ile öğretmen, (13) %10,65 ile ders kitabı takip etmiştir. Toplam çalışmanın (13) %10,65'inde 0-50 sayısı aralığında ders kitabı üzerinde çalışıldığı tespit edilmiştir. Öğretmen örnekleminin ise (33) %27.04 en fazla oranı 0-100 aralığında, en az ise 400-1000 aralığında çalışma olduğu tespit edilmiştir. En az sayının 0-100 aralığında (1) %0,82 ile okul ve 0-250 aralığında (1) %0,82 ile veli olduğu, bunu 0-100 aralığı %1,64 ile müfettiş örneklem sayısının takip ettiği görülmektedir. Bu bulgulara göre sosyal bilgiler dersi 7. sınıf düzeyinde yapılmış tezlerde nispeten küçük örneklem gruplarıyla çalışıldığı ifade edilebilir.

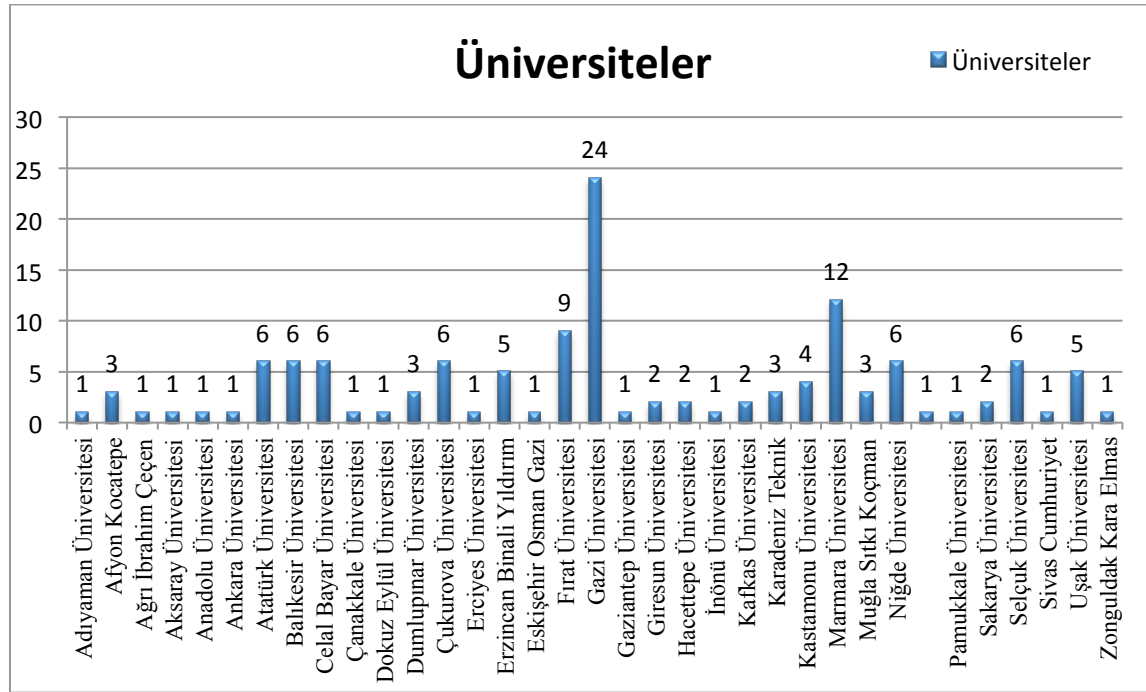
Araştırma konusu olan tezlerin hangi üniversitelerde yazıldığı ile ilgili detaylı bilgiler Tablo 5 ve Şekil 6'da verilmiştir.

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Düzeyinde Yazılmış Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

	f	%
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	0.7
Adnan Menderes Üniversitesi	4	3
Adıyaman Üniversitesi	1	0.7
Afyon Kocatepe Üniversitesi	3	2.2
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	1	0.7
Aksaray Üniversitesi	1	0.7
Anadolu Üniversitesi	1	0.7
Ankara Üniversitesi	1	0.7
Atatürk Üniversitesi	6	4.4
Balıkesir Üniversitesi	6	4.4
Celal Bayar Üniversitesi	6	4.4
Çanakkale Üniversitesi	1	0.7
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	0.7
Dumlupınar Üniversitesi	3	2.2
Çukurova Üniversitesi	6	4.4
Erciyes Üniversitesi	1	0.7
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	5	3.7
Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi	1	0.7
Fırat Üniversitesi	9	6.6
Gazi Üniversitesi	24	17.7
Gaziantep Üniversitesi	1	0.7
Giresun Üniversitesi	2	1.5
Hacettepe Üniversitesi	2	1.5
İnönü Üniversitesi	1	0.7
Kafkas Üniversitesi	2	1.5
Karadeniz Teknik Üniversitesi	3	2.2
Kastamonu Üniversitesi	4	3

Marmara Üniversitesi	12	8.8
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	3	2.2
Niğde Üniversitesi	6	4.4
On Dokuz Mayıs Üniversitesi	1	0.7
Pamukkale Üniversitesi	1	0.7
Sakarya Üniversitesi	2	1.5
Selçuk Üniversitesi	6	4.4
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	1	0.7
Uşak Üniversitesi	5	3.7
Zonguldak Kara Elmas Üniversitesi	1	0.7
Toplam	135	100

Şekil 6. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Düzeyinde Yazılmış Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Yukarıdaki Tablo 5 ve Şekil 6 incelendiğinde, YÖK Tez Merkezinde yayınlanan Sosyal Bilgiler alanında 7. sınıflarla ilgili yazılmış tezlerin farklı üniversitelerden toplamda 135 adet olduğu görülmektedir. Bu bağlamda çalışma konusuna ilişkin en fazla tezin Gazi Üniversitesi'nde (24 adet) yapıldığı görülmektedir. Bu sayı çalışma konusuna ilişkin yayınlanan tezlerin %17,7'sini oluşturmaktadır. Gazi Üniversitesi'nden sonra sırasıyla; Marmara Üniversitesi (12 adet) ve Fırat Üniversitesi'nin (9 adet) olduğu görülmektedir. Bu üç üniversitede araştırma konusuna yönelik olarak yapılmış tezlerin toplamının 45 olduğu, yani Sosyal Bilgiler dersi alanında 7. sınıflarla ilgili yazılmış tezlerin %33,1'ini oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca Atatürk Üniversitesi (6 adet), Balikesir Üniversitesi (6 adet), Celal

Bayar Üniversitesi (6 adet), Çukurova Üniversitesi (6 adet), Niğde Üniversitesi (6 adet) ve Selçuk Üniversitesi'nde (6 adet) araştırma konusuna yönelik olarak yapılmış tezlerin toplama oranının ise %26,4 olduğu görülmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yazılmış tezlerin genel eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler alanında 7. sınıflarla ilgili 2000-2020 yılları arasında hazırlanmış YÖK Tez Merkezi'nden ulaşılan 123 yüksek lisans, 12 doktora tezi olmak üzere toplam 135 tez incelenmiş ve bu tezlerin büyük çoğunluğunun Gazi üniversitesi (24), Marmara üniversitesi (12) ve Fırat üniversitesinde (9) yazılmış olduğu belirlenmiştir. Bu üniversitelerde yazılmış tezler toplam tezlerin %33,3'ünü oluşturmaktadır. İncelenen tezlerin hepsinin yayın dillerinin Türkçe olduğu görülmüştür. Çakmak, Akgün ve Salur (2021) tarafından yapılan çalışmada toplam 50 tez incelenmiş ve en fazla tezin Gazi ve Marmara üniversitesinde yayınlandığı sonucuna varılmıştır. Güven ve Kılıç (2017) tarafından Hayat Bilgisi dersine ilişkin yapılan çalışmada 35 tez incelemiş olup en fazla tezin Gazi Üniversitesinde yapıldığı belirtilmiştir. Bu durumun üniversitelerin yüksek lisans ve doktora öğrencilerine daha fazla imkân sunduğu ve bu üniversitelerin diğer üniversitelere göre daha eski ve köklü üniversiteler olması şeklinde yorumlanabilir. Turan, Sevim ve Tunagür (2018) tarafından yapılan çalışmada Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış 223 doktora tezi incelenmiş ve yazılan tezlerin çoğunluğunun Gazi Üniversitesinde hazırlandığı ifade edilmiştir. Bu sonuçlarla çalışmamızda ulaştığımız sonuçlar birbiriyle benzerlik göstermektedir. Gazi Üniversitesinin bu tarz çalışmalarda ön safhalarda olduğu ve bu çalışmaları desteklediği söylenebilir.

YÖK Tez Merkezinde yayınlanmış olan Sosyal Bilgiler alanının 7. sınıflarla ilgili yazılmış tezlerde kullanılan yöntemler betimsel içerik analizine tabi tutulduğunda yüksek oranda (%68,4) nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, nitel yöntemlerin kullanıldığı çalışmaların oranının %18,8 olduğu, karma yöntemlerin kullanıldığı çalışmaların ise toplamda %12,8 olduğu görülmektedir. Tezlerde kullanılan yöntemler incelendiğinde; nicel çalışmalarda en fazla betimsel tarama modeli ile deneysel modellerin kullanıldığı, nitel çalışmalarda ise en fazla eylem araştırması ve durum çalışması deseninde çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Atıcı ve Akgün (2021) tarafından yapılan "Eğitimde Bulut Bilişime İlişkin Araştırmaların İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi" başlıklı çalışmada toplam 69 çalışma incelenmiş ve bu çalışmalarda en fazla oranda deneysel ve tarama modellerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Karma desenle yayınlanan çalışmaların sayısının nicel ve nitel desenle yayınlanan çalışmalara göre daha az olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar da araştırma bulgularıyla örtüşmektedir. Yine araştırma sonucunda tezlerin yıllara göre yazılma durumuna bakıldığında genel olarak dalgalanmalar olmakla beraber 2006, 2012 ve 2019 yıllarında ciddi artışlar olduğu görülmüştür.

Yapılan betimsel içerik analizi sonucunda, toplamda 131 çalışmanın örneklem türüne ulaşılmış olup bu türler arasında en fazla yer alan grup ilköğretim-öğrenci grubu olmuştur (%56,4). Bu veriyi öğretmen ve ders kitabı örneklem türü takip etmiştir. 131 çalışmanın 75'inin öğrenci, 25'inin de öğretmen örnekleminin kullanıldığı saptanmıştır. Örneklem büyüklüğü ile ilgili olarak öğrenci örneklem türünde en fazla 0-50 kişilik bir örneklem aralığı (%34,7) ve öğretmen örneklem türünde 0-100 kişilik bir örneklem aralığında (%57,5) çok küçük örneklem grupları ile çalışıldığı görülmektedir. Bu sonuç, Çelikkaya ve Kürümlüoğlu (2019), Akgün ve Akgün (2021), Tuncel ve Özge (2010), Yeler ve Ocak (2021), tarafından yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Araştırma sonucunda, incelenen tezlerde daha çok nicel yöntemlerin kullanıldığı, nicel yöntemlerden ise betimsel tarama ve deneysel

araştırmaların daha fazla oranda tercih edildiği görülmüştür. Bu sonuç Akgün ve Akgün (2021) ile Güven ve Ayyayla'nın (2017) çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar göz önüne alınarak aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

- 7. Sınıf düzeyinde Sosyal Bilgiler alanında yazılmış tezlerin büyük bir kısmının nicel yöntemler kullanılarak yazıldığı görülmüş olup nitel ve karma yöntemlerin kullanıldığı tez sayısı oldukça sınırlı düzeyde, bu bağlamda yapılacak çalışmalarda nitel ve karma yöntemlerin kullanıldığı çalışmalar tercih edilebilir. Ayrıca tarama ve deneysel desenler dışında az kullanılan diğer araştırma desenleri ile çalışmalar zenginleştirilebilir.
- 7. Sınıf düzeyinde Sosyal Bilgiler alanında yazılmış tezlerin az sayıda olduğu tespit edilmiş olup özellikle doktora alanında yazılan tez sayısının bu alanda yazılmış tezlerin %8.9'unu oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple alanla ilgili tez sayısı artırılabilir ve özellikle doktora düzeyinde çalışmalar artırılabilir.
- 7. Sınıf düzeyinde Sosyal Bilgiler alanında yazılmış tezlerde kullanılan örneklem büyüklüğü genellikle 0-100 arasında olduğu ve genel olarak öğrenci ile öğretmen örneklem grubunun seçildiği tezlerin fazla olduğu görülmüştür. Bu yönüyle alanla ilgili büyük örneklem grupları tercih edilebilir ve örneklem grubu çeşitliliği artırılabilir.
- 7. Sınıf düzeyinde Sosyal Bilgiler alanında yazılmış tezlerin yayın yıllarında dalgalanma olduğu ve 2019'dan sonra yapılmış herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Buna bağlı olarak alanla ilgili güncel çalışmaların yapılması teşvik edilmelidir.
- Çalışmada incelenen tezlerde güncel öğrenme yaklaşımları, alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının oldukça sınırlı olduğu, boylamsal çalışmaların ise hiç yapılmadığı görülmüştür. Bu bağlamda çalışmaların yapılması alana katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Akgün, İ. & Akgün, M. (2021). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Teknoloji Kullanımına Yönelik Tezlerin İncelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (58), 227-247.
- Atıcı, B. & Akgün, M. (2021), Eğitimde Bulut Bilişime İlişkin Araştırmaların İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(1), 272-284.
- Çalık, M. & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38
- Çakmak, Z., Akgün, İ. H. & Salur, M. (2021). 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tezlerin İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi, *Belgi Dergisi*, 22(Yaz 202/II), 825-843.
- Çelikkaya, T. & Kürümlüoğlu, M. (2019), Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesi İle Öğrencilerin Bilişsel Yapılarının Ve Kavramsal Gelişim Süreçlerinin İncelenmesi, *Anadolu Journal Of Educational Sciences International*, 9(1), 56-86.
- Çetin, Ş. (2016), *İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Algılarının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (5th Ed.). London and New York:Routledge Falmer

- Değirmenci, Y. & Eskici, B. (2019), Öğretmen Adaylarının Etkin Vatandaşlık Algılarının İncelenmesi, *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 232-256.
- Dinçer, S. (2018). Content analysis in for educational science research: Meta-analysis, meta-synthesis, and descriptive content analysis. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7
- Erden, M. (1996), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Ersoy, A. F. (2016), *Sosyal Bilgiler Dersi Ve Vatandaşlık Eğitimi*. (Editörler: Refik Turan ve Tahsin Yıldırım), Sosyal Bilgilerin Temelleri İçinde (143-163). Ankara: Anı Yayıncılık
- Esen, S. (2017), *7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi*, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Edeş, O. (2019), *7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde İşbirliğine Dayalı Öğretim Yöntemi Takım-Oyun-Turnuva Tekniğinin Öğrenci Başarısına Olan Etkisi*, Kars: Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Güven, S. & Kılıç, Z. (2017), Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılan Öğretim Yöntemlerinin Etkililiği Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, C.15, S.2, s.200-223.
- Güven, S. (2018), *Sosyal Bilgilerde Demokrasi, İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi*, Çalışkan, Hüseyin-Kılcan, Bahadır (Ed.), Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde, (97-98) İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Güven, S. & Ayyayla P. M. (2017), Hayat Bilgisi Ders Kitapları ile İlgili Yapılan Çalışmaların İçerik Analizi, *The Journal Of International Lingual Social And Educational Sciences (Jilses)*, 3(2), 75–86.
- İnan, S. (2014), *Sosyal Bilgiler Eğitimi: Nedir, Ne Zaman ve Neden?*. Süleyman İnan (Ed.), Öğretmenler ve Öğretmen Adayları İçin Sosyal Bilgiler Eğitimine Giriş (Kavramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler), s. 1-21, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karakuş, F. (2006), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yapıcı Öğrenme ve Otantik Değerlendirme Yaklaşımlarının Öğrencilerin Akademik Başarı, Kalıcılık ve Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi*, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2005), *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. Sınıflar)*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018), *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*, Ankara: MEB Yayınları.
- Öztürk, C. (2012). *Toplumsal Yaşama Disiplinler Arası Bir Bakış*, Cemil, Öztürk (Ed.), *Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Eğitim Programları*, Ankara: Pegem Akademi
- Tuncel, G. & Ayva, G. (2010). Sosyal Bilgiler Dersinde Demokrasinin Serüveni Ünitesinde Geçen Kavramların Kazandırılması Üzerine Bir Uygulama. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (22), 276-294.
- Turan, L. & Sevim, O. & Tunagür, M. (2018), Türkçe Eğitimi Alanında Hazırlanan Doktora Tez Özetlerine Yönelik Bir İçerik Analizi, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (11), 29-44.
- Yeler, M. & Ocak, G. (2021), 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarına İlişkin Eğitim Durumlarının İncelenmesi: Durum Çalışması, *OPUS International Journal of Society Researches*, 18 (39), 175-222.
- Yılar, M. B. & Tomal, N. (2019), Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Yeni Değişikliklerle Sosyal Bilgiler Öğretim Programı. <https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/bayram.yilar/133960/14.%20Hafta-Sos%20Bil%20Program%C4%B1-Murat%20B.%20Y%C4%B1lar%20-%20Necati%20Tomal.pdf>, Erişim Tarihi: 09.02.2021
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
- Yiğit, E. Ö. (2017), ‘‘Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Gözünden Vatandaşlık ve Türk Vatandaşlığı’’, *İlköğretim Online*, 16(2), 406-427.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Beyanı: Yazarlar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Araştırma Yayın Etiği: : Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Extended Summary

Purpose

Social studies course, which is taught in many developed countries, is taught in primary school 4th grade and secondary school 5th, 6th and 7th grades in our country. In addition, in order to train the teachers of this course, trainings are given in the Education Faculties of the universities within the scope of the "Social Studies Teaching" undergraduate program (İnan, 2014). In this context, many national and international academic studies related to this course have been made and continue to be done. The aim of this study; To determine the tendencies of the theses written about the 7th grade Social Studies course in Turkey in various aspects. For this purpose, a comprehensive and holistic evaluation of the theses published on the subject of research at YÖK National Thesis Center was made. It is expected that this study will contribute to future studies in the field.

Method

In this study, descriptive content analysis was conducted to determine the general tendencies of the theses written about the 7th grade Social Studies course in Turkey. Descriptive content analysis is a systematic study that covers the evaluation of studies on the research topic by classifying their general trends and research findings (Çalık & Sözbilir, 2014), and the primary purpose is to identify general trends (Cohen, Manion & Morrison, 2007). In general, descriptive statistics such as frequencies and percentages are used to reveal the findings in descriptive content analysis. With such studies, original and new studies can be put forward by identifying controversial or missing points on the research topic (Dinçer, 2018). The universe of this study is the postgraduate theses made in Turkey about the social studies course, and the sample is the theses written about the 7th grade Social Studies course in Turkey. The sample of the study was determined by the criterion sampling method, which is one of the purposeful sampling methods. While the criteria determined in criterion sampling can be created by the researchers, a previously created criteria list in accordance with the subject can also be used (Yıldırım & Şimşek, 2006). Within the scope of the research, a search was made on the subject of study in the YÖK National Thesis Center and as a result of this search, a total of 135 theses, 123 master's and 12 doctoral theses, published between 2000-2020 were reached. Theses reached; Information such as thesis type, publication year, research methods used in theses, research approaches, sample type, number of samples and universities where the theses were written were calculated by using the descriptive statistics method by taking frequency and percentage rates. In this context, the numerical data obtained were interpreted by turning them into tables and graphics.

Results

As a result of the research; It has been observed that the theses written for the 7th Grade Social Studies course between the years 2000-2020 were mostly examined in terms of student success and the determination of students' interests, attitudes and skills towards the course according to various methods and techniques. In addition, it has been determined that

quantitative research methods are generally used in the theses, the survey model and the experimental model are preferred mostly, most of the theses are written at the master's level, in some universities and in some years, more theses on the research topic are written, but there is a balanced distribution apart from that. As the sample type, it was seen that small sample groups, secondary school students and teachers were preferred more.